

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra národního hospodářství

Veřejné finance

1. přednáška

7. března 2008

Požadavky ke zkoušce

- **Forma zkoušky:** písemná
- **Rozsah zkoušky:** 6 otázek
- **Délka zkoušky:** 30 minut
- **Hodnocení:** max. 5 bodů /1 otázka
- **Min. počet bodů :** 18

Doporučená literatura

- Hamerníková, B., Kubátová, K. Veřejné finance - cvičebnice. Praha : Eurolex Bohemia, 2004.
- Peková, J. Veřejné finance - úvod do problematiky. 2. vyd. Praha : ASPI, a. s., 2005.
- Tomášková, E. Veřejné finance. Brno : Masarykova univerzita, 2006.

Osnova přednášek

1 Úvod

2 Rozpočtová soustava

3 Státní rozpočet

4 Sociální zabezpečení

5 Daňová soustava

6 Fiskální politika

1 Přednáška

- Pojem veřejné finance,
- příčiny selhání trhu a státních zásahů,
- netržní činnosti státu,
- příčiny selhání státu,
- veřejný sektor,
- veřejný statek.

Pojem veřejné finance

- „Pojem sloužící k označení **specifických vztahů a operací probíhajících** v rámci ekonomického systému mezi autoritami tzv. veřejné správy na straně jedné a ostatními subjekty na straně druhé.“

(Hamerníková, 2002)

- „Veřejné finance zkoumají **působení finančních nástrojů (např. daní) a veřejných výdajů** na individuální chování a rozhodování o alokaci zdrojů. Současně je zkoumána efektivnost využívání finančních nástrojů státních zásahů.“

(Peková, 2005)

Teoretická východiska

- Fyziokraté – A. R. Turgot
- Merkantilisté – J. B. Colbert
- Klasická ekonomie – A. Smith
- Německá historická škola – A. Wagnerův (Zákon rostoucí státní aktivity)
- Neoklasický proud – teorie blahobytu
- Keynesiánství – J. M. Keynes (stimulace poptávky)
- Neokeynesiánství – P. A. Samuelson (cyklicky vyrovnaný státní rozpočet)
- Postkeynesiánství - J. Robinsonová (teorie rozdělování ve vztahu k hospodářskému růstu)
- Konzervatismus (stimulace nabídky)

Současný pohled na veřejné finance

- Má stát přebírat část suverenity racionálně uvažujících a chovajících se subjektů?
- Bude stát schopen poskytnout těmto subjektům určité užitky?
- Rozsah veřejného sektoru – kolektivismus x individualismus.
- Podle toho se rozhoduje:
  - jak velká část statků se bude rozdělovat
  - jak velká bude redistribuce důchodů a bohatství
  - jak velký objem prostředků bude z výše uvedených důvodů odčerpán ze soukromého sektoru do veřejného

Tržní selhání

- Mikroekonomické příčiny
- Makroekonomické příčiny
- Mimoekonomické příčiny

Mikroekonomické příčiny

- Nedokonalá konkurence
  - Přirozený monopol
  - Administrativní monopol
- Nedostatek informací
- Existence veřejných statků
- Existence externalit
  - Pozitivní
  - Negativní
  - Reciproční

Makroekonomické příčiny

- Nedostatečné využívání zdrojů

Hlavní cíle hospodářské politiky:

- ekonomický růst
- nízká nezaměstnanost
- stabilní cenová hladina
- stabilní zahraniční politika

Magický čtyřúhelník

Mimoekonomické příčiny

- Zmírnění nerovnosti mezi subjekty
- Zvýšení kvality lidského potenciálu
- Uchování, příp. zvýšení kvality životního prostředí

Netržní činnost státu

- Legislativní
- Alokační
  - důsledek mikroekonomických příčin tržního selhání
  - efektivně alokovat finanční prostředky
- Redistribuční
  - důsledek mikroekonomických příčin tržního selhání
  - spravedlivě rozdělit finanční prostředky
    - nepřímo prostřednictvím progresivních daní
    - vyšším zdaněním některého zboží
    - přímo prostřednictvím adresných peněžních transferů
- Regulační
- Stabilizační
  - důsledek makroekonomických příčin selhání trhu

Příčiny selhání státu

- obtížnost předvídání důsledků státních zásahů na soukromý sektor
- omezené informace potřebné pro rozhodování o určitém typu státního zásahu
- realizační zpoždění státního zásahu
- obtížnost kontroly činnosti státní správy
- byrokratický aparát, jež má snahu se rozpínat
- problematický výběr nejvhodnějšího řešení z alternativních návrhů
- vliv zájmových skupin na veřejné rozhodování
- politický vliv atd.

Veřejný sektor (1)

- zahrnuje instituce a organizace zabývající se činnostmi, které nejsou předmětem zájmu subjektů soukromého sektoru, nebo redistribucí
- jsou úplně či částečně financovány z veřejných prostředků
- jsou spjaty s fiskálním systémem a rozpočtovou soustavou

Veřejný sektor (2)

- Poslání veřejného sektoru:
  - předcházet důsledkům selhání trhu,
  - řešit důsledky selhání trhu v ekonomickém růstu a sociálním rozvoji.
- Veřejný sektor se zabývá:
  - vymezením argumentů pro rozvoj a uplatnění ekonomické úlohy státu,
  - hlavními oblastmi činnosti veřejného sektoru,
  - analýzou a rozbořem specifík výsledných produktů veřejného sektoru,
  - efektivitou činností institucí ve veřejném sektoru.

Některá členění statků

- ***dle charakteru statků***
  - volné statky
  - ekonomické statky
- ***podle způsobu rozhodování***
  - soukromé statky
  - veřejné statky
- ***z ekonomického hlediska***
  - čisté soukromé statky
  - čistě kolektivní statky
  - smíšené kolektivní statky
    - fakultativní
    - přikázaná státem tzv. upřednostněné veřejné statky

Veřejné statky

- Nejčastější chyby v definování:
  - Veřejné = veřejná produkce a veřejné financování produkce
  - Jsou poskytovány zdarma
  - Veřejný sektor je při produkci veřejných statků vždy neefektivní
- Veřejné statky jsou spojeny s:
  - nerivalitou spotřebitelů
  - nedostupností preferencí
  - výskytem „černého pasažéra“

Způsoby zabezpečování veřejných statků

- ve veřejném sektoru
- veřejnou zakázkou u soukromého sektoru
- společná participace veřejného a soukromého sektoru

Kritéria pro rozhodování o způsobu zabezpečení veř. statků

- Objem vynakládaných finančních prostředků z veřejných rozpočtů
- Užitek obyvatel

Děkuji za Vaši pozornost. 😊